

Transparentnost Srbija
Transparency Serbia

Transparentnost Srbija

pregled aktivnosti

avgust 2018. godine

Bilten broj 28/2018

Sadržaj:

Aktivnosti	2
Pod lupom	4
Ispitati optužbe Ristovskog na račun Vučića	4
Lobiranje u skupštini	4
Ugrožavanje opstanka medija kroz naplatu izmišljenog poreskog dugovanja	6
O novogodišnjoj rasveti tokom leta	7
Nerušenje objekta na Kopaoniku - zahtevi TS	8
Vlada jeste tražila tajnost ugovora	10
"Obogatili se od funkcije..."	11
Inicijative i analize	12
Regulisanje funkcionerske kampanje	12
TS na radnoj grupi za izradu medijske strategije	14
Saopštenja	17
Ugovor potvrđuje nezakonito skrivanje informacija	17
Antikorupcijsko savetovalište ALAC	19
Sumnjiva nabavka	19
Pretnje	19
Inspekcije i hotelijer	19
Mediji	20
Tender po merama firme Šarčevićevog saradnika	20

Aktivnosti

Programski direktor TS Nemanja Nenadić učestvovao je na sastancima radne grupe za Medijsku strategiju. U ponedjeljak 6. avgusta 2018, na poziv radne grupe Nenadić je predstavio stavove i iskustva naše organizacije u pogledu propisa koji uređuju javnost vlasništva u medijima. On je tom prilikom naročito ukazao na potrebu da se kroz medijske propise uredi i pitanje javnosti drugih informacije koje su bitne za izvođenje zaključaka o rizicima za uticaj na skriveni uticaj na uređivanje medija. Podsetio je na argumente koje je TS iznosila tokom izrade aktuelnih medijskih zakona, u vezi sa činjenicom da takvi rizici u mnogo većoj meri dolaze od drugih činilaca, koji ostaju skriveni i kada se u potpunosti zna ko je uložio 100 dinara ili 100 evra osnivačkog kapitala u medijima. Drugim rečima, postoji potreba da budu javni podaci i o zajmovima koji nisu dati po tržišnim uslovima, poklonima i finansiranju koje dominantno potiče od jednog dobavljača. Takođe je bitno da se obezbedi puna javnost podataka o prihodima iz javnih izvora po bilo kojem osnovu kao i o prihodima koji potiču od političkih subjekata.

U tom smislu, dobra osnova mogu biti rešenja koja su se nalazila u nacrtu zakona koji je pre oko deset godina trebalo da uredi pitanje javnosti vlasništva, ali koji nikada nije donet usled toga što je javnost vlasništva i drugih podataka tada bila posmatrana prevashodno kao preduslov za postavljanje zabrane koncentracije vlasništva u medijima, što je pitanje koje treba potpuno odvojeno posmatrati.

U pogledu javnosti vlasništva pri uređivanju pitanja u vezi sa medijima treba imati na umu i opštu regulativu koja se odnosi na vlasništvo u pravnim licima, a pre svega nedavno usvojeni Zakon o centralnoj evidenciji stvarnih vlasnika koji je donet u kontekstu međunarodnih obaveza Srbije za suzbijanje pranja novca i finansiranja terorizma.

Na sastanku je bilo reči i o mnogim drugim pitanjima, a Nenadić je predložio da se ova radna grupa bavi i pitanjem slobodnog pristupa informacijama od javnog značaja, što je i prihvaćeno od članova radne grupe.

Radna grupa za izradu medijske strategije bavila se na sastancima 13. i 16. avgusta pitanjima projektnog i vanprojektnog finansiranja medija. Na prvom skupu, koji je bio posvećen u celosti pitanju projektnog finansiranja medija, Nenadić je podsetio na probleme koje je TS uočila tokom izrade aktuelnog Zakona o medijima i javnom informisanju, kao i pratećeg pravilnika koji je donelo Ministarstvo kulture. O tome detaljnije u poglavlju Inicijative i analize.

U okviru sednice koja je bila posvećena drugim vidovima finansiranja, Nenadić je podsetio na nalaze i predloge TS u vezi sa „začaranim krugom medijskog oglašavanja“, gde bitna pitanja nisu rešena ni u jednom od tri moguća pravna akta – Zakonu o medijima, Zakonu o oglašavanju i Zakonu o javnim nabavkama. Detaljnije u poglavlju "Inicijative i analize".

Na sednici grupe za medijsku strategiju 27. avgusta Nenadić je govorio na temu pristupa informacijama. Celo izlaganje možete preuzeti sa sajta TS:

http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Medijska_strategija_-_pristup_informacijama.pdf

Zlata Đorđević učestvovala je u radu dva diskusiona foruma, 15. avgusta u Pirotu i 16. avgusta u Prokuplju, na temu ispunjavanja obaveze lokalnih samouprava da usvoje i implementiraju lokalne antikorupcijske planove, u organizaciji nacionalne koalicije za decentralizaciju.. Usvajanje lokalnih antikorupcijskih planova je mera iz Akcionog plana za Poglavlje 23, koja je trebalo da bude realizovana do 30. jula 2017. godine. Posle godinu dana od isteka roka, svega 77 lokalnih samouprava u Srbiji usvojilo je lokalne antikorupcijske planove. Međutim, svega desetak je izabralo i radna tela koja treba da kontrolišu sprovođenje plana, što znači da je ovu meru u potpunosti i ispunilo svega desetak od 145 opština i gradova u Srbiji.

U okviru projekta "Podrška izradi Lokalnog antikorupcijskog plana i formiranja tela za praćenje sprovođenje LAP u Gradu Novom Pazaru" Zlatko Minić održao je 24. avgusta sastanke sa predstavnicima Grada Novog Pazara i nekoliko medija i nevladinih organizacija iz tog grada. Bilo je govora o planu rada na projektu, dosadašnjim aktivnostima TS na prikupljanju podataka koji će biti od koristi radnoj grupi. Za 31. avgust zakazana je konferencija za novinare TS i Grada Novog Pazara sa koje će biti [upućen poziv](#) za uključanje pojedinaca i predstavnika organizacija civilnog društva u radnu grupu.

Antikorupcijsko savetovalište (ALAC) Transparentnosti Srbija u prethodnom periodu imalo je 90 novih slučajeva - 45 na osnovu telefonskih poziva na besplatni broj 0800 081 081, i 45 na osnovu informacija dobijenih na mejlove ts@transparentnost.org.rs i savetovaliste@transparentnost.org.rs , poštom, na osnovu direktnog kontakta ili na osnovu informacija pronađenih u pres klippingu i na internetu. U biltenu predstavljamo tri slučaja iz prakse Savetovališta.,

U avgustu je objavljeno 230 vesti ili priloga o aktivnostima naše organizacije odnosno vesti u kojoj su citirani stavovi predstavnika TS.

Prenosimo izbor tekstova koje smo objavili u prethodnoj sedmici:

Pod lupom

Ispitati optužbe Ristovskog na račun Vučića

25. avgusta 2018.

Transparentnost Srbija zatražila je od Višeg javnog tužilaštva i Tužilaštva za organizovani kriminal informacije u vezi sa optužbama koje je na račun predsednika Srbije Aleksandra Vučića izneo glumac, reditelj i producent Lazar Ristovski.

TS je od tužilaštava zatražila informacije da li im je podneta krivična prijava u vezi sa navodima iz intervjua koji je Ristovski dao 13. avgusta 2018. u Jutarnjem programu TV Prva i šta su preduhzeli povodom tih navoda – da li su zatražili dodatne informacije od Ristovskog, Vučića i odgovornih u RTS-u.

Ristovski je u pomenutom gostovanju [ispričao](#) kako se uz podršku Vučića „u razgovoru“ sa RTS-om „došlo dotle da RTS mora da“ finansijski podrži njegov film.

TS je ukazala da bi se iz izjave Ristovskog, čiji je transkript dostavljen u prilogu zahteva, moglo zaključiti da Javna medijska ustanova RTS odluke o tome koje će filmove podržati ne donosi isključivo na osnovu umetničkih i drugih kriterijuma, koji su od značaja sa stanovišta ostvarivanja uloge ove ustanove, već da na donošenje odluke utiču druga lica, konkretno predsednik Republike, u čiju nadležnost ne spadaju ova pitanja.

U tom kontekstu bi se izjava g. Ristovskog mogla razumeti kao optužba protiv predsednika Republike i neimenovanih rukovodilaca u RTS-u da su prekoračenjem službenih ovlašćenja, odnosno iskorišćavanjem svog službenog

položaja ili ovlašćenja, pribavili korist za Ristovskog, što bi predstavljalo krivično delo zloupotreba službenog položaja iz člana 359 Kriivnog zakonika, navela je TS.

S obzirom na moguće uznemirenje javnosti zbog takvih optužbi, smatramo da bi bilo neophodno da tužilaštvo o svojim nalazima i preduzetim merama obavesti javnost, nevezano za postupanje po ovom zahtevu.

Lobiranje u skupštini

15. avgusta 2018.

Predlog zakona koji je [upućen narodnim poslanicima](#) neće rešiti neke neke od ključnih problema, mada je dobro što će konačno biti donet, a ima i pojedinih dobrih pravila. Iako je o nacrtu zakona bila organizovana živa javna rasprava, u obrazloženju zakona nema reči o razmatranju neusvojenih predloga, niti je objavljen poseban izveštaj sa javne rasprave, koji je obavezan na osnovu Poslovnika Vlade.

Posle više od decenije čekanja u odnosu na prvobitne planove, rad na tom zakonu je aktiviran zbog negativnog publiciteta koji je dobilo saopštenje GRECO o tome da Srbija nije ispunila ni jednu od preporuka iz četvrtog kruga evaluacije. Jednom od tih preporuka se traži da Srbija uredi lobiranje zakonodavaca.

Među nerešenim problemima, na koje smo i [ranije ukazivali](#), nalaze se i sledeći:

1. zakon ne dotiče pokušaje uticaja na donošenje pojedinačnih odluka, već isključivo opštih pravnih akata; iako većina zakonodavaca u svetu postupa na sličan način, nema sumnje da bi bilo jednako važno urediti i ova pitanja;

2. zakonom je uređeno izveštavanje Agencije za borbu protiv korupcije o lobiranju, ali ne i javnost tih podataka; ne postoji dužnost izveštavanja u vezi sa nezvaničnim lobiranjem - pokušajima uticaja koji se vrše pre upućivanja zvaničnog dopisa o lobiranju;

3. ovaj (niti bilo koji drugi zakon) se ne bavi rešavanjem ozbiljnog problema - da državni organi ostaju nemi na obrazložene inicijative građana, udruženja i privrednih subjekata da se donese ili promeni neki propis ili da arbitrarno biraju koje će od tih inicijativa uzeti u obzir.

S druge strane, u odnosu na nacrt, predlog zakona je popravljen tako što je rešeno pitanje lobiranja koje je usmereno na neke od savetnika javnih funkcionera, jer su oni obuhvaćeni pojmom "radno angažovanih lica". Ipak, nelogično je da će i dalje biti van obuhvata zakona lobiranje koje je usmereno na one članove radnih grupa koje pišu zakone, a koji nisu radno angažovani u organima vlasti, niti su plaćeni od strane organa vlasti za rad u radnoj grupi, već rade kao nezavisni eksperti.

Jedno od spornih i nelogičnih rešenja u predlogu zakona jeste to što se predviđa obavezna obuka za lobiste, koju bi sprovodila Agencija za borbu protiv korupcije. Naime, državni organi mogu i treba da vrše nadzor nad primenom zakona i da kontrolišu da li se poštuju postavljena pravila. S druge strane, pošto se lobiranje vrši za interese zainteresovanih klijenata, država nema razloga da štiti te klijente od sopstvenih pogrešnih odluka. Ukoliko klijent smatra da će njegove interese organima vlasti dobro predstaviti neko ko nije prošao obuku za lobiranje, nema opravdanog razloga da ga država u tome sprečava.

U predlogu zakona izričito se navodi da se lobiranjem ne smatra javno saopštavanje stavova i dostavljanje predloga, stručnih mišljenja i inicijativa u vezi sa donošenjem propisa, iako je to nesumnjivo jedan od vidova lobiranja. To je uobičajeni način delovanja, ne samo lica koja su neposredno zainteresovana za donošenje i sadržaj propisa, već i profesionalnih posrednika koji teže da za potrebe svojih klijenata utiču na javno mnjenje i donosiocima odluka. Iz toga bi se mogao izvesti zaključak da će predmet lobiranja na koje će se primenjivati pravila iz ovog zakona biti samo one situacije kada obraćanja državnim organima nisu učinjena javno, već kroz dopise državnim organima koji nisu objavljeni, kao i kroz neposredna lična obraćanja funkcionerima i službenicima.

Zakon prepoznaje registrovane lobiste i fizička i pravna lica koja rade kao neregistrovani lobisti. Ovi drugi smeju da lobiraju ako su zakonski zastupnici ili zaposleni kod "korisnika lobiranja" ili zastupaju interese udruženja ili privrednog društva čiji je član korisnik lobiranja.

Iz toga bi se mogao izvesti zaključak da će ubuduće biti zabranjeno da neka grupa građana ili firma kontaktira državne organe i funkcionere u vezi sa donošenjem zakona preko posrednika koji ne spada u neku od te dve kategorije. U praksi, državni organi će moći da zaključie da je reč o lobiranju, a ne o samostalnom zastupanju sopstvenih interesa, jedino ako im lice koje lobira na nezakoniti način tako nešto samo saopšti. Naime, zalaganje za donošenje ili izmenu propisa ne mora biti praćeno tvrdnjom da se taj propis menja ili donosi zarad interesa nekog čoveka, grupe ili firme. Usled toga, veliko je pitanje u kojoj meri će ovaj zakon moći da nešto promeni u praksi.

Rešenje za sve ovde pomenute probleme je obrtanje fokusa - umesto da se uređuje ko može da lobira, bolje bi bilo da je akcenat uređivanja stavljen na postupanje organa vlasti, funkcionera i službenika, na njihovu dužnost da saopšte ko im se i sa kakvim predlozima obraćao, ali i da odgovore na svaki argumentovani predlog za unapređenje propisa i prakse.

Ugrožavanje opstanka medija kroz naplatu izmišljenog poreskog dugovanja

11. avgusta 2018.

Kako javlja [internet portal Južne vesti](#) iz Niša, Ministarstvo finansija pokrenulo je postupak prinudne naplate dugovanja za navodne poreske obaveze, što ugrožava opstanak ovog medija.

Navodna poreska obaveza zasniva se na tumačenju Poreske uprave da poslovi glavnog i odgovornog urednika medija podrazumevaju

Propisima za javni sektor Poreska uprava gasi "Južne vesti"

Autor: E.J. Izvor: Južne vesti

Poreska uprava - alat ili oružje? Ilustracija JV / A. Kostić

javni odnos i da bez obzira na to što Predrag Blagojević, koji je upisan u registru kao urednik ovog medija, nije bio u radnom odnosu sa osnivačem Južnih vesti, postoji obaveza plaćanja poreza i doprinosa zato što "zakon ne dopušta faktički rad". Pri tom se Poreska uprava pozvala na član 32. Zakona o radu, prema kojem se "smatra da je zaposleni zasnovao radni odnos na neodređeno vreme danom stupanja na rad".

Argumenti za utvrđivanje navodnog poreskog dugovanja su višestruko pogrešni. Prvo, iz razloga što ni jednim zakonom nije predviđena obaveza medija da imaju u radnom odnosu sa glavnog i odgovornog urednika, sa punim ili nepunim radnim vremenom. Drugo, što su poslovi glavnog urednika u rešenju PU utvrđeni na osnovu Kataloga radnih mesta u javnim službama i drugim organizacijama u javnom sektoru, koji se očigledno ne primenjuje na privatne medije. Treći razlog jeste to što je Poreska uprava, apsurdno, svoj zaključak o tome da je Blagojević faktički bio u radnom odnosu zasnovala isključivo na formalnom elementu - da je on upisan kao glavni i odgovorni urednik u Registru i pored toga što je u rešenju konstatovala da je faktički te poslove obavljao njegov zamenik.

Ovako grube greške u tumačenju propisa i logičkom zaključivanju, kao i prethodna dugotrajna kontrola ovog medija koji ima kritički odnos prema postupcima vlasti, ne mogu se smatrati slučajnim, već predstavljaju deo pritiska na medije. Dugoročna rešenja bi se morala tražiti u novoj medijskoj strategiji, izmenama zakona, većoj javnosti rada i odgovornosti inspekcija za njihov rad. U konkretnom slučaju, pored što brže sudske presude koja bi zaštitila finansijske interese Južnih vesti i njihovih čitalaca, potrebno je pokrenuti i postupak za ispitivanje odgovornosti službenika i rukovodilaca PU koji su doveli do nastanka ovog problema.

O novogodišnjoj rasveti tokom leta

10. avgusta 2018.

Cena novogodišnje rasvete u glavnom gradu i poređenje sa drugim prestonicama nisu jedini podaci koji su bitni za ocenu o tome da li su javna sredstva utrošena na najbolji mogući način.

Odgovarajući [na pitanja novinara](#), predsednik Republike Vučić, u čijoj nadležnosti nisu ova pitanja, izneo je podatak prema kojem će Grad Beograd za sledeće novogodišnje praznike utrošiti na rasvetu 2,2 miliona evra i da je to značajno manje nego što će potrošiti Zagreb i Moskva.

Kada se stavi na stranu to što predsednik Srbije nije javni funkcioner kojem bi uopšte trebalo postavljati pitanja o trošenju lokalnog budžeta i koji ne bi trebalo da o takvim pitanjima polaže račune građanima, ostaje činjenica da cena novogodišnje rasvete i poređenja sa drugim gradovima nisu jedina bitna stvar.

Kada je reč o novcu koji je izdvojen za ove namene prvo pitanje je svrha nabavke. Često se ističe da je to, kao i u slučaju novogodišnjih koncerata, poboljšanje turističke ponude, te da se ulaganja višestruko isplate kroz turističke posete. Međutim, gradske vlasti nikada nisu predstavile ni jedno istraživanje sprovedeno među turistima ili drugi dokaz koji bi išao tome u prilog. Ukoliko postoji direktna korelacija između osvetljenja gradskog centra i dolaska turista u grad, onda bi bilo logično da se za tu namenu opredeli i značajno više sredstava i to ne samo u Beogradu, već u svim gradovima, kako bi se u budžet ulilo više prihoda od turizma.

Drugo pitanje, koje je ključno kada se javna nabavka vrši jeste da li bi bilo moguće za isti novac dobiti više, odnosno, da li se postavljeni ciljevi mogu ostvariti za manje sredstava. Tu se sva argumentacija gradskih čelnika, pa i predsednika države sudara sa činjenicom da se na javne nabavke godinama javlja jedna firma i da do toga dolazi, kako se argumentovano sumnja, zbog okolnosti da je predmet javne nabavke namerno oblikovan tako da ga samo jedna firma može ispuniti.

Kada je reč o nabavkama novogodišnje rasvete za doček 2019. ostaje nedoumica na čemu se zasniva izjava predsednika Vučića o 2,2 miliona evra. Naime, u jedinom tenderu koji je za sada sproveden, JKP Javno osvetljenje Beograd je tražilo uslugu reparacije prošlogodišnje novogodišnje rasvete. Za tu namenu su planirali 17 miliona dinara, a dobili su samo jednu ponudu, od firme Keep Light, koja je zatražila gotovo identičan iznos - 52 hiljada dinara manje od te vrednosti. Sa PDV, ugovorena vrednost je 20.334.456 dinara, odnosno 173.022,16 evra, tako da za sada ostaje nepoznato za šta će biti potrošeno preostalih 2 miliona evra.

Nerušenje objekta na Kopaoniku - zahtevi TS

10. avgusta 2018.

Povodom slučaja neizvršenja rešenja o uklanjanju bespravno podignutog ugostiteljskog objekta na vrhu Kopaonika i prebacivanju odgovornosti između Ministarstva građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture i Ministarstva unutrašnjih poslova u medijima koji su o tome izvestili, Transparentnost - Srbija je danas zatražila dokumenta i informacije od oba ova ministarstva.

Predmet naših zahteva su obrazloženja zahteva za pružanje pomoći koji je upućen MUP u vezi sa rušenjem zakazanim za 7. avgust 2018, kao i informacije o postupanju Ministarstva građevine i MUP u ranijim slučajevima uklanjanja objekata po rešenju inspekcije.

Najzad, s obzirom na mogućnost dvojakog tumačenja odredaba Zakona o planiranju i izgradnji, zatražili smo informacije i o tome da li su ova ministarstva davala mišljenja ili pokretala inicijative da se reši eventualni problem pravne prirode.

U medijima, između ostalog na stranicama [Insajdera](#) i [Birna](#) objavljeno je da je MUP uskratio pomoć pri uklanjanju bespravno podignutog objekta, pozivajući se na to da „nije dostavljen dokaz da je pokušano izvršenje bez policijske pomoći“.

Na osnovu ZAKONA O PLANIRANJU I IZGRADNJI ("Sl. glasnik RS", br. 72/2009, 81/2009 - ispr., 64/2010 - odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - odluka US, 50/2013 - odluka US, 98/2013 - odluka US, 132/2014 i 145/2014), član 171, „Rešenje o uklanjanju objekta, odnosno njegovog dela, koje se donosi na osnovu ovog zakona, izvršava republički, pokrajinski, odnosno organ jedinice lokalne samouprave nadležan za poslove građevinske inspekcije.“

Takođe je u istom članu propisano da organ nadležan za poslove građevinske inspekcije sačinjava program uklanjanja objekata i odgovara za njegovo izvršenje i da troškovi izvršenja inspeksijskog rešenja padaju na teret izvršenika.

Ako izvršenik sam ne sprovede izvršenje rešenja o uklanjanju objekta, odnosno njegovog dela, rešenje će se izvršiti preko privrednog društva, odnosno drugog pravnog lica ili preduzetnika, takođe na teret izvršenika, a do naplate troškovi izvršenja inspekcijskog rešenja padaju na teret budžeta nadležnog organa.

Stavom 7. navedenog člana propisano je da će „na zahtev organa nadležnog za poslove građevinske inspekcije nadležna policijska uprava, u skladu sa zakonom, pružiti policijsku pomoć radi omogućavanja izvršenja rešenja o uklanjanju objekta, odnosno njegovog dela.“

U citiranoj odredbi Zakona o planiranju i izgradnji se, suprotno saopštenju iz MUP koje citiraju „BIRN“ i „Insajder“, ne pominje kao uslov za asistenciju policije to da je prethodno pokušano prinudno izvršenje bez pomoći policije.

Na osnovu te odredbe, dovoljno bi bilo da MUP dobije zahtev nadležnog organa, pa će biti dužan da pruži pomoć. Međutim, iz st. 7, člana 171. proizlazi da se pomoć pruža „u skladu sa zakonom“. Ta se odredba može tumačiti tako da se policijska pomoć pruža na način predviđen drugim propisima, ali i tako da drugim zakonima mogu da budu propisani i uslovi da bi policija uopšte pružala pomoć pri uklanjanju nelegalnih objekata.

Na osnovu Zakona o policiji ("Sl. glasnik RS", br. 6/2016 i 24/2018), član 54, „Pomoć u sprovođenju izvršenja Policijska pruža na osnovu pisanog zahteva ovlašćenog subjekta iz člana 53. stav 1. ovog zakona koji se podnosi mesno nadležnoj organizacionoj jedinici Policijske, najmanje pet radnih dana pre dana određenog za izvršenje.“

U stavu 2. se navodi sledeće: „U zahtevu za pružanje pomoći moraju biti navedeni razlozi zbog kojih je potrebna pomoć Policije, a uz zahtev se prilaže kopija akta koji treba izvršiti, sa potvrdom izvršnosti, dokaz o pokušaju izvršenja bez pružanja policijske pomoći i dokaz o angažovanju pratećih službi koje su neophodne za izvršenje.“

Mihajlović o divljoj gradnji na Kopaoniku: Nećemo rušiti bez policije

meda, 06.08.2018. u 12:15

Спорни објект на Пантићевом врху (Фото М. Дуракић)

Ministarka građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture Srbije Zorana Mihajlović izjavila je da to ministarstvo neće izaći da ruši nijedan nelegalan objekat bez pomoći i podrške policije, jer to ni do sada nisu radili.

Prema [izjavi ministarke](#) Zorane Mihajlović, „Ministarstvo građevinarstva neće izaći samo da ruši nijedan objekat, bez pomoći i podrške policije jer to nikada do sada nismo radili. Na taj način ne želim da ugrozim ni ljude ni opremu.“

Na osnovu ove izjave se može izvesti zaključak da je Ministarstvo do sada uvek imalo pomoć policije kod prinudnog uklanjanja objekata na osnovu člana 171. Zakona o planiranju i izgradnji, a da je ta pomoć uskraćena samo u ovom slučaju.

Vlada jeste tražila tajnost ugovora

8. avgusta 2018.

Kako [mediji prenose](#), predsednica Vlade izjavila je da Vlada Srbije nikad nije tražila da ugovor države i firme HPK Petera Kamaraša o upravljanju smederevskom Železarem bude tajni, već da je to bio - kako je rekla - zahtev Komisije za zaštitu konkurencije. Stvari stoje upravo suprotno. Kako se može videti iz zaključka Komisije za zaštitu konkurencije od 2. juna 2015, koje je [Transparentnost Srbija objavila](#) još pre tri godine, Komisija je, postupajući u okviru svojih nadležnosti, svojim zaključkom samo prihvatila zahtev za zaštitu podataka koji su joj dostavili ovlašćeni predstavnici ugovornih strana. Zahtev su zajednički podneli Peter Kamaraš, u ime svojih firmi i Željko Sertić, član Vlade u ime Republike Srbije.

U vezi sa ovom temom jeste i **Inicijativa TS za brisanje neustavnog člana Zakona o zaštiti konkurencije**:

Pravo na pristup informacijama ugroženo je nepoštovanjem Zakona o slobodnom pristupu informacijama i idejama da se on pokvari, od kojih su dve našle mesto i u aktuelnom nacrtu izmena i dopuna. Međutim, ne treba zaboraviti da jednako štetne mogu biti odredbe drugih zakona, kada se kroz njih pokušava stvaranje "apsolutnih izuzetaka".

Jedan takav primer je norma člana 45. Zakona o zaštiti konkurencije, za koju je je Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti podneo je Ustavnom sudu Republike Srbije Predlog za utvrđivanje neustavnosti. <https://bit.ly/2OLmhAh>

Reč je o odredbi koja predviđa da podaci koje "zaštiti" Komisija za zaštitu konkurencije "nemaju svojstvo informacija od javnog značaja u smislu zakona kojim se uređuje slobodan pristup informacijama od javnog značaja". Iako se i kod ovakvih normi može primeniti Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, jer se svaki izuzetak ceni u vezi sa pravilima iz tog zakona, očigledno je da norma može izazvati konfuziju u pravnom sistemu i da je treba izmeniti.

Norma je u praksi zloupotrebljena. Iako je očigledno da se ovo pravilo našlo u Zakonu o zaštiti konkurencije kako bi se zaštitile poslovne tajne privatnih firmi koje moraju sa Komisijom da podele i poverljive informacije o tržišnom udelu, Ministarstvo privrede se pozvalo na nju kako bi uskratilo pristup informacijama o upravljanju javnom imovinom velike vrednosti.

Naime, kada je po organizacija Transparentnost - Srbija tražila ugovor o upravljanju Železarem Smederevo, koji je država zaključila sa HPK MANAGEMENT iz Beograda i HPK ENGINEERING B.V. iz Amsterdama, Ministarstvo je uskratilo pristup informacijama ne samo TS, već i Povereniku koji je odlučivao po žalbi. Uz sve to, Komisija je jasno rekla u odgovoru TS, da njene procesne odluke ne sprečavaju vlasnika dokumenta da obelodani njegov sadržaj. <http://www.transparentnost.org.rs/.../8530-ugovor-o-upravljan...>

U međuvremenu, ugovor je raskinut uz tvrdnje da upravljač nije ispunio svoje obaveze, dok s druge strane bivši upravljač potražuje naknadu štete na osnovu ugovornih odredbi. Građani ne mogu da provere osnovanost ni jednih ni drugih tvrdnji.

"Obogatili se od funkcije..."

6. avgusta 2018.

Kadrovska politika, personalni sukobi i način iskazivanja privrženosti vođi, interna su stvar SNS ili bilo koje druge partije i zabava za publiku. Optužbe za zloupotrebe javnih funkcija ne smeju ostati samo stvar medija i bez reakcije Tužilaštva za organizovani kriminal.

Malo šta je toliko naškodilo borbi protiv korupcije kao kada politički lideri iznose optužbe za pronevere, krađu i zloupotrebe svojih protivnika, a potom niti oni podnesu krivičnu prijavu, niti ih tužilaštvo pozove ili samo prikupi dokaze o slučaju.

Najnoviji [slučaj](#) te vrste predstavlja izjava Darka Glišića, prvog "operativca" vladajuće SNS (predsednik Izvršnog odbora stranke), koji komentariše jednu izjavu Zorane Mihajlović, aktuelne potpredsednice Vlade Srbije.

Na prvi pogled, optužba nije direktna: "Oni koje je opila funkcija i koji su se od iste te funkcije obogatili i počeli lepo da žive daju danas sebi za pravo da sa raznoraznih sredozemnih mora i ekskluzivnih destinacija komentarišu nešto što se njima lično nije svidelo".

Međutim, pošto se ceo intervju odnosi upravo na izjavu Mihajlovićeve, koju Glišić doživljava očigledno kao kršenje partijske discipline, ne postoji nikakav sumnja da je upravo nju optužio.

GLIŠIĆ PROTIV MINISTARKE Zoranu Mihajlović je opila funkcija, napada i blati svoju stranku

Aug - 01.08.2018. 10:23 · [Komentari: 61](#) · [Like: 31](#) · [Share](#) · [Twitter](#)

Darko Glišić, prvi čovek izvršnog odbora SNS, koji je danas potpredsednik Vlade Zorane Mihajlović da "obogati" i neki drugi smatraju da

Već u sledećoj rečenici kaže: "I Zorana Mihajlović i neki drugi treba da se zahvale Aleksandru Vučiću, pre svega za sve što su uradili u svojim karijerama i mestima i pozicijama koje su dobili, jer su ih dobili isključivo zahvaljujući njemu."

Zorana Mihajlović je sve javne funkcije, počev od jula 2012. do danas imala u Vladi Srbije, kao potpredsednica i ministarka. Na ta mesta je četiri puta birana glasovima narodnih poslanika SNS i njihovih koalicionih partnera. To je ujedno jedini period u kojem je Zorana Mihajlović, kao što optužuje Darko Glišić mogla da se "obogati od funkcije".

Izjava Glišića se ne može relativizovati ni eventualnom tvrdnjom da je mislio na prihode po osnovu vršenja javne funkcije, ili na javno poznate podatke o obogaćenju. Naime, Zorana Mihajlović iz budžeta uopšte ne prima zaradu za svoje ministrowanje, a prema [izveštajima](#) koje podnosila kao javni funkcioner, za proteklih šest godina nije stekla nepokretnosti.

Inicijative i analize

Regulisanje funkcionerske kampanje

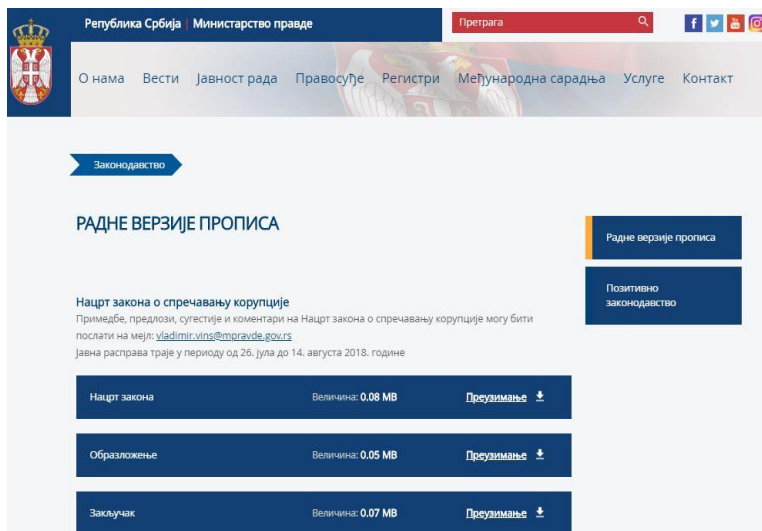
29. avgusta 2018.

Među brojnim predlozima za izmene Nacrta zakona o sprečavanju korupcije koje je Transparentnost Srbije dostavila Ministarstvu pravde u okviru javne isprave, nalazi se i amandman na član koji reguliše razdvajanje javne i političke funkcije, a koji bi delimično trebalo da reguliše i problem "funkcionerskih izbornih kampanja".

Naime, trenutno je najzastupljeniji oblik zloupotrebe javne funkcije za političku promociju obavljanje navodno redovnih aktivnosti javnog funkcionera i organa vlasti kojim rukovodi u doba izborne kampanje. To pitanje se može urediti kroz izborne i medijske propise. Na ovom mestu su predložene norme koje se prevashodno odnose na ponašanje javnog funkcionera u doba izborne kampanje, mada uređuju i pojedina druga pitanja. Namera uređivanja nije da se ograniče promotivne aktivnosti organa vlasti koje su u korist javnog interesa, već da se spreče zloupotrebe kroz povećane razmere te promocije ili naglašeno učešće javnog funkcionera u promociji, a što se jasno može povezati sa činjenicom da su raspisani izbori na kojima taj funkcioner direktno učestvuje ili na kojima ima svoje favorite.

Ideja norme i problem koji treba da se reši su sve vreme isti, a iskustva iz svih izbornih kampanja koje je Transparentnost Srbija pratila pokazuju da „funkcionerska kampanja“ ima sve značajniju ulogu, što dodatno potvrđuje potrebu za uvođenjem pravila. Pored toga, očigledno je da su rešenja iz aktuelnog Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije, pa i rešenja koja su predložena u aktuelnom nacrtu Zakona o sprečavanju korupcije, nedovoljna da reše probleme zbog kojih su ove norme i uvedene u pravni sistem Republike Srbije.

U prilog tome govori i činjenica da su utvrđeni slučajevi kršenja norme aktuelnog člana 29. Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije izuzetno retki. Iako se mali broj slučajeva može pripisati nedovoljnom prijavljivanju kršenja zakona, dugim postupcima ili spornim odlukama Agencije u tim predmetima, smatramo da su daleko češće situacije u kojima norme Zakona nisu ni povređene, iako je nesumnjivo postojalo delovanje funkcionera koje uopšte nije u skladu sa javnim interesom ili kod kojeg je interesu političkog subjekta data prednost nad javnim.

U vezi sa pitanjima koja uređuje ovaj član, postoje i određeni međunarodni standardi (ODIHR i Venecijanska komisija), kao i pojedini dobri primeri iz uporedne prakse. U nekim slučajevima, propisi iz uporedne prakse predviđaju znatno striktnija ograničenja za javne funkcionere, nego što su rešenja koja se predlažu za ovu normu. O tim pitanjima je Transparentnost Srbija više puta pisala, a ključni nalazi se nalaze u publikaciji „[Funkcionerska kampanja kao vid zloupotrebe javnih resursa](#)“.

TS je predložila da član Zakona glasi ovako:

Član 50. i naslov iznad člana 50. menja se i glasi:

„Razdvajanje javne funkcije i aktivnosti u političkom subjektu

Član 50.

Funkcioner može da bude član političke stranke, da obavlja funkciju u političkoj stranci, da bude kandidat ili zastupnik političkog subjekta ili da na drugi način podržava politički subjekt i učestvuje u njegovom radu, ako mu to drugim zakonom nije zabranjeno.

Funkcioner ne sme da koristi javnu funkciju i javne resurse za promociju ili za nanošenje štete političkim subjektima.

Ne smatra se povredom zabrane iz stava 2. ovog člana da se javni resursi koriste u političke svrhe ako je to neophodno radi zaštite bezbednosti funkcionera, članova njegove porodice ili trećih lica, na osnovu propisa ili odluke nadležnog organa.

Funkcioner je dužan da nedvosmisleno predoči sagovornicima i javnosti da li iznosi stav organa javne vlasti u kome obavlja javnu funkciju ili stav političkog subjekta, izuzev kada je to očigledno na osnovu mesta i prilike u kojoj se stav iznosi ili na osnovu vidljivih obeležja.

Narodni poslanici, poslanici i odbornici imaju obavezu iz st. 4. ovog člana u slučaju da rukovode skupštinom ili skupštinskim radnim telom.

Funkcioneru je zabranjeno da u tom svojstvu učestvuje u aktivnostima političkog subjekta.

U doba izborne kampanje, funkcioneru je zabranjeno da u tom svojstvu organizuje promotivne aktivnosti organa javne vlasti, da ih sprovodi, da učestvuje u promotivnim aktivnostima koje organizuju druga lica, izuzev:

- a. a) kada je propisana obaveza da se promotivna aktivnost izvrši u određeno vreme i na određeni način, i kada je jedino javni funkcioner ovlašćen da tu obavezu ispuni;
- b. b) kada je reč o javnim manifestacijama, koje se po ustaljenoj praksi sprovode u određeno vreme i uz obavezno učešće tog funkcionera;
- c. v) kada je učešće funkcionera neophodno zbog održavanja međunarodnih odnosa.“

„Promotivna aktivnost“ iz st. 7. ovog člana jeste aktivnost funkcionera, organa vlasti ili drugog lica koja ima za cilj ili se može s razlogom očekivati da će imati za posledicu objavljivanje reči, lika ili glasa funkcionera u medijima.

Komentar predloženih rešenja iz aktuelnog nacrtu i detaljno obrazloženje ovog rešenja koje predlaže TS možete preuzeti sa sajta TS: [http://transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/TS_predlog - funkcionerska kampanja - Zakon o spre%C4%8Davanju korupcije.pdf](http://transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/TS_predlog_-_funkcionerska_kampanja_-_Zakon_o_spre%C4%8Davanju_korupcije.pdf)

Na sajtu su takođe dostupni i naši predlozi, odnosno formulisani amandmani, na druga poglavlja Nacrta zakona o sprečavanju korupcije: <http://transparentnost.org.rs/index.php/sr/inicijative-i-analize-ts>

TS na radnoj grupi za izradu medijske strategije

16. avgusta 2018.

Radna grupa za izradu medijske strategije bavila se na sastancima 13. i 16. avgusta pitanjima projektnog i vanprojektnog finansiranja medija. Kao stručnjak za ovu materiju, na sastancima je učestvovao Nemanja Nenadić, programski direktor TS.

Na prvom skupu, koji je u celosti bio posvećen pitanju projektnog finansiranja medija, Nenadić je podsetio na probleme koje je TS uočila tokom izrade aktuelnog Zakona o medijima i javnom informisanju, kao i pratećeg pravilnika koji je donelo Ministarstvo kulture. Među problemima koji tada nisu rešeni, a ni do danas, što su potvrdila izlaganja i drugih, nalaze se sledeći:

1. neograničena diskrecija pri donošenju odluka o tome da se uopšte obezbede sredstva za finansiranje programa od javnog interesa, u pogledu iznosa koji će biti opredeljen za tu namenu, kao i vremena raspisivanja konkursa;
2. neograničena diskrecija u odabiru tema koje predstavljaju javni interes, između onih koje su pobrojane u zakonu, a koje će biti finansirane iz ovih izvora, usled čega neki javni interesi koje je zakonodavac prepoznao mogu biti zanemareni;
3. nedovoljno razređene zakonske odredbe, usled čega neka pitanja ne mogu da se reše samo izmenama Pravilnika;
4. nepostojanje pravila za sukob interesa članova komisije koja razmatra projekte, a koji se otkrije naknadno, nakon pristizanja projekata;
5. nepostojanje prava na zaštitu u vezi sa nezakonitim sprovođenjem konkursa, kako u pogledu uslova i kriterijuma konkursa, tako i u pogledu odluke o podršci za projekte;

6. garancije poštovanja standarda novinarske profesije koje se tretiraju kao kriterijum koji utiče na odluku o dodeli sredstava, umesto da budu postavljene kao uslov, da bi neki program koji će biti predstavljen na određenom mediju uopšte mogao da dobije podršku;
7. nepostojanje obaveze da se numerički iskaže u kojoj meri su projekti odgovorili na pojedine kriterijume konkursa, usled čega su obrazloženja odluka o izboru između prijavljenih projekata nejasna i neuporediva, a pravna zaštita u pogledu ocene o dodeli sredstava nemoguća;
8. kod odabira članova komisije se prvenstveno gleda na to da li je kvalifikovan predlagač, a ne da li su predloženi kandidati bolji od konkurenata – time se konkursne komisije pretvaraju u tela u kojima članovi predstavljaju svoja udruženja, umesto da budu odabrani oni koji su po ličnim kvalitetima najbolji;
9. postojanje potrebe da se u zakonska rešenja ugrade i neki mehanizmi koji postoje kada je reč o dodeli sredstava za finansiranje programa udruženja, kao i mehanizmi iz drugih zakona koji uređuju konkurse i nadmetanja;
10. potreba da se obezbedi javnost proizvedenih medijskih sadržaja, kako bi građani mogli da se uvere da je javni novac iskorišćen na predviđeni način;
11. s obzirom na definiciju slučajeva kada medijski programi mogu da budu finansirani i van konkursa, postavlja se pitanje dokazivanja da nije bilo moguće obuhvatiti temu konkursom, kao i pitanje zbog čega se uopšte opredeljuju unapred sredstva za finansiranje programa koji su vanredne prirode, umesto da se ona izdvoje iz budžetske rezerve;
12. nepostojanje obaveze da se obezbedi evaluacija realizovanih programa koji su finansirani iz budžeta, u pogledu kvaliteta programa i postizanja ciljeva finansiranja;
13. nepostojanje mogućnosti da se u sadašnjem pravnom okviru kvalitetni programi medija finansiraju iz budžeta naknadno - kada se pokaže da su autori stvorili program koji značajno doprinosi ostvarivanju javnog interesa, iako nisu dobili podršku iz budžta od početka (ovaj vid finansiranja bi bio suplement uz sufinansiranje programa pre nego što budu izrađeni);
14. nepostojanje mehanizma koji bi obezbedio da se u svakom slučaju kada dobitnik sredstava nije postupio po zakonu i ugovornoj obavezi obezbedi povraćaj sredstava u budžet.

U okviru sednice koja je bila posvećena drugim vidovima finansiranja, Nenadić je podsetio na nalaze i predloge TS u vezi sa „začaranim krugom medijskog oglašavanja“, gde bitna pitanja nisu rešena ni u jednom od tri moguća pravna akta – Zakonu o medijima, Zakonu o oglašavanju i Zakonu o javnim nabavkama. U tom smislu, on je podsetio da je sada najaktuelnije pitanje donošenja novog Zakona o javnim nabavkama, sa čime se kasni (trebalo je da do kraja 2017. budu usvojene izmene, na osnovu Akcionog plana za poglavlje 23 EU integracija Srbije.

Sadašnje državno oglašavanje nije uređeno ni na logičan ni na dosledan način, usled čega dolazi do rasipanja dela javnih resursa, radi kupovine podrške medija, preusmeravanja sredstava koja bi mogla biti dodeljena za finansiranje programa na druge budžetske stavke, kao i do neracionalnih rashoda. Posebno je apsurdno što postoje različita pravila za nabavku usluga kada je reč o štampanim i elektronskim medijima, usled postojanja izuzetka iz člana 7. st.1. t. 10) Zakona o javnim nabavkama, a koji predviđa da se ne primenjuje Zakon na „kupovinu, razvoj, produkciju ili koprodukciju radio i televizijskog programa ili vremena za emitovanje programa, s tim što se na nabavku dobara, usluga ili radova potrebnih za produkciju, koprodukciju ili emitovanje takvih programa primenjuje ovaj zakon;“.

Prema informacijama koje je TS dobila od eksperata iz EU, ovaj izuzetak jeste u skladu sa relevantnim direktivama, ali je smisao njegovog donošenja bio da se omoguće nabavke usluga za potrebe javnih TV i radio servisa, a ne da se koriste kao izuzetak za nabavke drugih državnih organa. U svakom slučaju, nema prepreke da Srbija precizira ovu normu i da tako spreči zloupotrebe pri trošenju javnih sredstava.

Saopštenja

Ugovor potvrđuje nezakonito skrivanje informacija

7. avgusta 2018.

Transparentnost – Srbija (članica Transparency International) zahteva da se utvrdi ko je odgovoran za trogodišnje skrivanje ugovora o upravljanju smederevskom železaram od javnosti, kao i za eventualni nastanak štete tokom njegove realizacije i raskida. Ujedno pozivamo Vladu Srbije i Ministarstvo privrede da objave ceo tekst ugovora, kao i podatke o njegovoj realizaciji na osnovu kojih bi građani mogli da steknu predstavu o tome da li su [tvrdnje njenog bivšeg partnera](#) na ovom poslu osnovane.

Transparentnost – Srbija ukazuje da [objavljeni delovi ugovora](#) o upravljanju smederevskom železaram, koji je Vlada Srbije zaključila sa firmom Petera Kamaraša potvrđuju da je ovaj ugovor [nezakonito skrivan od građana](#) u protekle tri godine. Na ovom primeru se pokazalo da tajni ugovori o raspolaganju javnom imovinom donose štetu i da bi javnost ključnih informacija morala ubuduće da se postavi kao uslov važenja ugovora. Takođe se pokazalo koliko bi bilo opasno da se preduzeća u državnom vlasništvu isključe iz sistema pristupa informacijama od javnog značaja, kao što se predviđa u [aktuelnom nacrtu izmena](#) i dopuna Zakona o slobodnom pristupu informacijama. Takođe, izuzetno je važno da se kroz izmene Ustava stvori mehanizam koji bi sprečio zaključivanje tajnih ugovora o raspolaganju javnim sredstvima.

Ugovor o upravljanju smederevskom železaram iz 2015. promovisali su i hvalili najviši predstavnici Vlade Srbije. Godinu dana kasnije, država je raskinula taj ugovor uz tvrdnje da konsultant nije ispunio obaveze. Prema odluci ugovorene arbitraže iz Londona, Kamaraš potražuje naknadu štete od 10 miliona dolara i 2,4 miliona dolara troškova postupka. Za sve to vreme, ni kada je ugovor proglašavan za spasonosno rešenje, ni kada je raskidan, građani Srbije nisu imali proverljive podatke o preuzetim obavezama i postupanju sa javnom imovinom, već samo tvrdnje jedne i druge strane.

Transparentnost Srbija je tražila kopiju ugovora od Ministarstva privrede pre tri godine. Međutim, ne samo da je zahtev za pristup informacijama odbijen, već je Ministarstvo odbilo da dostavi ugovor po rešenju Poverenika za informacije, uskrativši [pristup tim dokumentima čak i samom Povereniku](#). U vezi sa ovim kršenjem ustavnih prava reagovao je i [Zaštitnik građana](#). Podsećamo da je nasuprot tajnosti ovog ugovora, kojeg je Ministarstvo privrede čuvalo i po cenu plaćanja novčanih kazni, ugovor o prodaji Železare kineskom Hestilu, iz aprila 2016, [odmah objavljen](#).

Delovi ugovora koji je objavio portal „Insajder“ potvrđuju da apsolutna tajnost ovog dokumenta nikada nije bila ni opravdana ni neophodna. Naime, standardne odredbe o poverljivosti praćene su pravilom iz člana 13.2.1. prema kojem svaka ugovorna strana, što znači Vlada Republike Srbije, Železara i Kamaraševe firme, „može saopštiti podatak koji bi se inače smatrao poverljivim, ukoliko i u meri u kojoj to zahteva merodavno pravo“. Pošto je merodavno pravo za ovaj ugovor pravo Republike Srbije, a Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja je nesumnjivo deo tog prava, jasno je da je Ministarstvo privrede moglo da dostavi kopije celog ili delova ugovora po zahtevu za pristup informacijama, ne tražeći prethodno odobrenje od privatnog partnera.

Podsećamo da se Ministarstvo privrede, [kada je tvrdilo](#) da ugovor ne sme da objavi, pozvalo na odluku Komisije za zaštitu konkurencije, na osnovu člana 45. Zakona o zaštiti konkurencije. Smisao te odredbe je nesumnjivo zaštita poverljivih podataka koji su ugovorne strane predale toj Komisiji radi obavljanja poslova iz njene nadležnosti. S druge strane, procesna odluka Komisije ne predstavlja prepreku potpisnicima ugovora da sami objave podatke ili da postupe po obavezujućim odlukama drugih organa. Kako bi se pogrešna tumačenja i slične zloupotrebe izbegle u budućnosti, Poverenik je nedavno [podneo predlog](#) da se ovaj član Zakona o zaštiti konkurencije oglasi neustavnim.

Antikorupcijsko savetovalište ALAC

Prenosimo tri slučaja iz prakse našeg Antikorupcijskog savetovališta:

Sumnjiva nabavka

Pregledajući javne nabavke u vezi sa slučajem koji nam je prijavljen pre nekoliko nedelja, volonteri Savetovališta su uočili postupak javne nabavke sa karakteristikama koje mogu da ukažu na postojanje nepravilnosti: jedan ponuđač, veliki broj dodatnih uslova svih kapaciteta (prethodni ugovori u poslednje 3 godine, ali i propust da se dopusti referenca iz tekuće godine što diskriminiše one koji imaju ugovore i izvršavaju ih, tehnički zahtevi od ponuđača koji prevazilaze realne potrebe predmeta javne nabavke, ponuđena cena gotovo jednaka sa procenjenom vrednošću, aneks ugovora). S obzirom na to da je postupak javne nabavke odavno okončan, ugovor zaključen, možda i izvršen, jedan od puteva provere biće i inicijativa Državnoj revizorskoj instituciji.

Pretnje

Savetovalištu TS javio se građanin koji kaže da trpi velike pritiske zbog toga što ima nameru da prijavi situacije koje povezuje sa korupcijom u instituciji u kojoj je zaposlen. Najpre je izneo svoje navode pretpostavljenima, koji su mu sugerisali da ono što je uočio ne iznosi dalje, a kako je rešio da uočeno i proveriti, suočio se sa pretnjama otkazom i čak drugim posledicama (gubljenje prava na vrtić detetu, nemogućnost daljeg zapošljavanja ukoliko bi izneo nepravilnosti a uprava se odlučila da mu prekine radni odnos). S obzirom na to da se radi o osetljivom slučaju gde je moguće da zaposleni trpi velike posledice, Savetovalište će da preuzme određeni deo odgovornosti u vezi sa proverama navoda i prikupljanjem podataka pa i preduzimanjem akcija ukoliko bude potrebno da se podnesu prijave protiv odgovornih lica koja su učinila koruptivne radnje.

Inspekcije i hotelijer

Volonteri Savetovališta dobili su informacije u vezi slučaja u jednog privatnom preduzeća koje se bavi hotelskim uslugama. Predmet prijave je tretman menadžera i vlasnika prema zaposlenim radnicima. U dopisu se navode određene nepravilnosti u postupcima koje su suprotne ugovoru o radu (obim dodatnih poslova koji prevazilaze znanja i ugovorene poslove, odgovornost u situacijama koje nisu u nadležnosti zaposlenih, prekovremeni rad koji se ne beleži, preveliki obim poslova koje je fizički nemoguće izvesti, zloupotrebe prilikom navodnih disciplinskih postupaka, često uskraćivanje dela plate zbog navodnih prekršaja radne discipline). Ono što brine zaposlene koji su se javili, nije toliko stav menadžmenta i uprave, već, kako kažu, to što je nadležna inspekcija kojoj su slučajevi prijavljeni ne postupa po prijavama, što je pre postupanja dopise prosledila na uvid menadžmentu i tako „pomogla” da se situacija prema zaposlenima pogorša. Naša organizacija će ispitati postupanje nadležnih organa i ukoliko utvrdimo nepravilnosti, obavestićemo nadređene institucije i tražiti provere postupaka.

Mediji

Tender po merama firme Šarčevićevog saradnika

Krik, Jelena Vasić i Milica Vojinović, 21. avgusta 2018.

Uskoro počinje nova školska godina, a sa njom i uvođenje elektronskih dnevnika u državne škole - što će građane koštati 1,6 miliona evra. Ministarstvo prosvete je ovaj posao dalo konzorcijumu u kom je kompanija "Tesla", a sa kojom je ministar Mladen Šarčević poslovno sarađivao, otkriva KRIK. Stručnjaci ističu da je tender za elektronske dnevnike sproveden tako da je samo "Tesla" mogla da pobedi. Upozoravaju i da bi Agencija za borbu protiv korupcije trebalo da ispita mogući sukob interesa ministra Šarčevića.

U novembru 2014, na konferenciji o inovacijama u obrazovanju održanoj u Beogradu Mladen Šarčević, tada suvlasnik privatnih škola "Ruđer Bošković", sa osmehom je najavio govor biznismena koga je nazvao "kolegom": "Sada bih voleo da gospodin Andrej prikaže projekat "Tesla" (...) koji u praksi izgleda fantastično!" Zajednička prezentacija Šarčevića i Bezjaka "Hvala Mladene", odgovorio je Andrej Bezjak i prezentovao program za učenje na tablet računarima, koji su razvijale njegove firme "Tesla" i "Filex" iz Zagreba. Njih dvojica su zatim publici objasnila da je u školi "Ruđer Bošković" ovaj sistem toliko uspešan da "olakšava klincima život". Ovaj događaj ne bi bio ni po čemu poseban da Mladen Šarčević nije u avgustu 2016. godine iz privatnog biznisa prešao na mesto ministra prosvete - i nastavio sa sarađuje sa Bezjakom.

Samo tri meseca nakon što je Šarčević postavljen na funkciju, njegovo ministarstvo podržalo je konferenciju "Kurikulum Srbija 2016" koju je u Beogradu sa partnerima organizovala "Tesla". Nastavnici iz državnih škola prisustvovali su ovom skupu, na kom se, između ostalog, govorilo i o onome što će biti osnova buduće saradnje Šarčevića i Bezjaka - uvođenje elektronskih dnevnika u domaće škole.

Šest meseci posle konferencije Bezjakova "Tesla" je dala školama na korišćenje svoj program "esDnevnik" na godinu dana, da bi sredinom ove godine ministarstvo raspisalo tender vredan 1,6 miliona evra za kupovinu elektronskih dnevnika.

Uslovi tendera bili su takvi da ih je ispunjavala samo firma "Tesla" iz Zagreba, otkriva KRIK čiji su novinari zajedno sa stručnjacima za javne nabavke analizirali dokumentaciju. "Tender je bio izuzetno diskriminatoran, uslovi su postavljeni tako da samo firma 'Tesla' može da pobedi", kaže Rade Đurić, pravnik iz nevladine organizacije Transparentnost Srbija. To se posebno vidi u sledećem: Šarčevićovo ministarstvo tražilo je da se u sve škole u Srbiji uvede gotovo isti sistem koji je "Tesla" donirao školama godinu dana ranije. Osim toga, dati su nerealno kratki rokovi da se posao sprovede - elektronski dnevnik trebalo je da se isporuče do septembra, odnosno do početka ove školske godine. Ovaj rok mogla je da ispuni samo kompanija koja već ima baš takav softver.

Na tenderu se insistiralo i na dodatnim detaljima koji su onemogućili konkurenciju "Tesli". Rečeno je da može da se prijavi samo firma koja je u prethodne tri godine uvela sistem elektronskih dnevnika u minimum 50 škola u 10 različitih gradova Srbije, kao i da pet od tih 50 škola ima po 100 nastavnika. Ovako suženi uslovi odgovarali su isključivo kompaniji "Tesla", kako su utvrdili novinari KRIK-a. Tražilo se i da predavači, koji će obučavati školsko osoblje da koristi dnevnik, daju dokaz da znaju srpski - čime se smanjila mogućnost da se prijave strane firme.

Ne iznenađuje da je na tender stigla samo jedna ponuda - konzorcijuma u kojem se nalazila "Tesla" i dve kompanije državnog "Telekoma Srbija". Konzorcijum je pobedio na tenderu i dobio ugovor vredan 1,6 miliona evra. Ovaj ugovor će sigurno značiti "Tesli" koja je prethodne godine loše poslovala i napravila gubitak veći od 10.000 evra. S druge strane, stručnjaci procenjuju da je nabavka softvera sprovedena na štetu budžeta Srbije, jer je cena projekta mogla biti mnogo manja da su druge firme zaista imale mogućnost da konkurentno ponude svoja rešenja.

Poseban problem ugovorene saradnje je i pozicija ministra Šarčevića, koji se nalazi u potencijalnom sukobu interesa - s obzirom da njegov nekadašnji poslovni partner Bezjak ugovara nabavke sa ministarstvom. Ministar Šarčević za KRIK, uprkos svemu, tvrdi da je tender bio regularan, ali i da ne može da govori o detaljima jer, kako kaže, nabavke sprovodi služba u okviru ministarstva. Negira da je bio u bilo kakvom sukobu interesa tvrdeći da je "Teslu", kada je ustupila dnevnik školama, preporučila južnokorejska kompanija "Samsung", a ne on. Vlasnika Bezjaka, kaže, poznaje samo površno, mada dostupne informacije pokazuju da oni sarađuju duži niz godina. Dodao je i da se o ovakvim projektima, koji se tiču digitalizacije, ne odlučuje bez konsultacije sa premijerkom Anom Brnabić.

Brnabić je prilikom obeležavanja početka projekta uvođenja elektronskih dnevnika ponosno rekla da je to "pozitivna promena" koja pokazuje da "idemo u društvo u kom nema više muljanja".

Besplatan "pilot", skupa nabavka

Ministarstvo prosvete najavilo je prošle godine svoj "strateški projekat" eProsveta - digitalizacija obrazovanja, koji uključuje i uvođenje elektronskih dnevnika. Projekat je do danas sproveden u 556 škola u Srbiji. Deo aplikacije koji se odnosi na pristup roditelja "esDnevniku" nije radio tokom cele prošle godine, iako je najavljivan od početka projekta. Predstavnici ministarstva su u javnosti govorili da modul ne radi zbog "rešavanja pravnih pitanja".

Ministarstvo tada nije sprovelo konkurs za izbor najboljeg rešenja, već je dobilo na korišćenje aplikaciju koju je izradila firma "Tesla". Javnost u to vreme nije obavestena o detaljima ovog projekta - u saopštenju na svom sajtu ministarstvo nije imenovalo "Teslu" kao firmu koja im je dala elektronske dnevnik, niti ko je ovoj privatnoj firmi platio da ih proizvede.

Izradu softvera "Tesli" je platila južnokorejska kompanija "Samsung", otkrio je Šarčević novinarima KRIK-a u telefonskom razgovoru. Južna Koreja je na taj način, kako je rekao, podržala digitalizaciju obrazovanja u Srbiji. "Samsung" je pitao mene kada sam tek postao ministar šta bi oni mogli da doniraju i mi smo im između ostalog rekli da krenu u digitalizaciju sa opremom. (...) I onda su oni odlučili da doniraju taj projekat i uzeli su 'Teslu' kao izvođače radova, pošto su oni jako kvalitetni. Znači 'Samsung' je platio 'Tesli', nisu oni radili za džabe", kaže Šarčević.

Korišćenje programa za državne škole bilo je besplatno samo godinu dana. Od sledećeg meseca, ministarstvo ne može više besplatno da koristi "Teslin" elektronski dnevnik. Šarčević je, međutim, raspisao konkurs za nabavku elektronskog dnevnika, na kojem je pre dve nedelje pobedila upravo "Tesla" sa poslovnim partnerima. Ugovor vredan 1,6 miliona evra sa ministarstvom je sklopio konzorcijum u kojem su, sem "Tesle" i dve firme "Telekoma Srbije". Niko drugi, zapravo, nije ni mogao da pobedi na tenderu.

Dokumentacija koju su novinari KRIK-a analizirali sa eksperima iz oblasti javnih nabavki pokazuje da je tender bio kreiran tako da isključi "Teslinu" konkurenciju.

Konkurs "pravljen" za jednu ponudu

Rade Đurić, pravnik iz nevladine organizacije Transparentnost Srbija, analizirao je sa novinarima KRIK-a kompletnu dokumentaciju ove nabavke. Prva nelogičnost koja mu je zapala za oko su izuzetno kratki rokovi.

Ministarstvo prosvete je početkom ove godine odlučilo da u školskoj 2018/2019 nastavi sa uvođenjem elektronskih dnevnika u škole, pokazuje plan javnih nabavki. Prema planu, već u martu trebalo je da se raspiše konkurs, da bi do juna mogla da se odabere najbolja ponuda. Ipak, plan nije ispunjen. Poziv za nabavku softvera objavljen je tek krajem juna i firme su imale mesec dana da dostave svoje ponude. Potom ih je ocenila konkursna komisija i nakon toga je bilo predviđeno svega desetak dana za uvođenje novog programa u škole - do 1. septembra.

Ministarstvo je najviše bodova na konkursu dalo firmi koja može da isporuči softver za manje od pet dana od potpisivanja ugovora. "Ovakav posao nije moguće implementirati za pet dana, sem ako nemate već izrađen baš takav softver", kaže Đurić i dodaje da su rokovi neopravdano kratki upravo jer je nabavka planirana mnogo ranije. "To forsiranje rokova može da ide u prilog preduzeću koje je već implementiralo pilot projekat, što se na kraju i ispostavilo.

"Programeri i grafički dizajneri sa kojima su razgovarali novinari portala KRIK potvrdili su da je za pravljenje ovakvog softvera sa bazom podataka o učenicima potrebno između tri i devet meseci rada u zavisnosti od broja programera. Analiza ove nabavke ukazuje da je na konkursu mogla da pobedi samo kompanija koja već ima izrađen ceo program. Osim toga, svaka potencijalna konkurencija sputana je i dodatnim uslovima samog konkursa. Na njega su mogle da se prijave samo firme koje su u prethodne tri godine uvele elektronske dnevnike u najmanje 50 škola u Srbiji. Ti dnevnici morali su biti isti ili minimalno različiti od onih koje je ministarstvo opisalo u svom konkursu. Kao da ovo nije dovoljno isključivo, traženo je i da najmanje deset škola za koje je firma radila budu u različitim gradovima, a da bar pet škola ima po 100 nastavnika koji koriste taj softver. Ovakvi uslovi kao da su pisani za "Teslu" - novinari KRIK-a nisu pronašli nijednu drugu kompaniju koja ih ispunjava.

Đurić smatra da su na ovaj način pre svega diskriminisane sve kompanije koje su svoje softvere prodavale samo školama u inostranstvu, ali i sve ostale zainteresovane firme."Ministarstvo je postavilo dodatne uslove koje može da ispuni samo firma koja već ima softver u upotrebi i to identičan rešenju traženom na konkursu. Jedino koje je to radilo i to kroz pilot projekat upravo je preduzeće koje je pobedilo na konkursu."Uz nekoliko dodataka i poboljšanja, softver koji je ministarstvo prosvete tražilo tenderom gotovo je isti kao postojeća "Teslina" aplikacija "esDnevnik".

Poređenjem pilot programa i opisanog softvera iz nabavke vidi se i da su oba prilagođena za iste operativne sisteme i internet pretraživače. Ukratko, glavne celine u programu jesu dnevnik za evidenciju časova i ocena, imenik sa ličnim podacima svih đaka, kao i opcija izveštaja o učenicima koji se mogu štampati. Predviđeno je da nastavnici vide i menjaju podatke i ocene samo za predmete koje predaju, dok razredni starešina ima uvid u sve informacije o učenicima. Svi nastavnici imaju svoju lozinku za korišćenje programa, kao i token, deo opreme koji pravi jednokratne šifre, da bi kombinacijom te dve lozinke pristup sistemu bio dodatno zaštićen."Mislim da je veoma upitna situacija u kojoj je ministarstvo najpre imalo pilot projekat sa ograničenim rokom trajanja jer, ako je koristilo identične parametre kada je pisalo specifikacije nabavke, onda je na taj način potpuno obesmišljena javna nabavka i prekršen je princip obezbeđivanja konkurencije", objašnjava za KRIK Rade Đurić.

Šarčević za KRIK tvrdi da je tender bio čist. Kaže da ne može da govori o detaljima jer se on ne bavi javnim nabavkama, kao i da sve procese digitalizacije prati kabinet Ane Brnabić."Ja sam za te stvari totalni ćuk. Ja sam došao iz privatnog sektora, ne znam šta su javne nabavke. To vode sektori i službe (mog ministarstva). (...) Kako sam obavešten od mojih timova, ta procedura je malo duže trajala baš zbog toga što su se tražili tvrdi i jaki uslovi za celu priču. (...) Osim toga, ne postoji stvar iz oblasti digitalizacije koja može da se odluči na nivou samog ministarstva, a da ne odluči IT savet i kabinet Brnabić. Stav premijerkinog kabineta je bio, pošto je to njena glavna tema, da se napravi budžetska linija da se e-dnevnik završi u celosti", objasnio je Šarčević.

Ne čudi da je na tender stigla samo jedna ponuda. Firma "Tesla" iz Zagreba prijavila se na konkurs zajedničkom ponudom sa državnim kompanijama "Telekom Srbija" i "MTS Sistemi i integracije" ("Telekom"-ova ćerka firma). S obzirom da nisu imali konkurenciju, ministarstvo je pre dve nedelje odlučilo da su pobedili."Telekom" je velika državna kompanija koja zaista ima veliki renome i nije čudno

što može da pobeđi, a 'Telekom' nema tako specifične izvršioca poslova koji bi to mogli da urade na način kao što je ovaj gospodin (Bezjak) uradio", rekao je Šarčević za KRIK.

Pobednici tendera su obećali da će nakon potpisivanja ugovora za manje od pet dana uvesti softver, a da će za manje od 20 dana organizovati obuku školskog osoblja u prvih 600 škola u Srbiji. Za softver i obuku država će im platiti više od 194 miliona dinara (1,6 miliona evra).

Cena projekta mogla je biti mnogo niža, prema Đuriću. "Da je konkurencija postojala, da su elementi ocenjivanja postavljeni kako bi trebalo, pretpostavljam da bi i ugovorena cena bila dosta niža", objasnio je Đurić i ukazao da je ovom nabavkom plaćeno održavanje softvera samo za prvih godinu dana. "Možemo samo da se pitamo koliki će biti troškovi održavanja u narednim godinama."

Novinari KRIK-a kontaktirali su Andreja Bezjaka mejlom, a on je odgovorio da se obratimo direktno "Telekom"-u kao nosiocu projekta. Nije želeo da govori o svom odnosu sa ministrom Šarčevićem. "Telekom Srbija" je za KRIK potvrdila da je već počeo rad na ovom projektu, a u svojim pisanim odgovorima pojasnila je podelu zadataka između članova konzorcijuma. Dve državne firme zadužene su za skladištenje i bezbednost podataka, kao i za integraciju sistema, dok je "Tesla" obezbedila ceo softver.

Kompanija "Telekom" tvrdi da ne zna da je "Tesla" prošle godine ustupila svoj softver ministarstvu. Kažu da su "Teslu" izabrali za partnera zbog njenih kvaliteta, ali i zbog uslova i rokova ovog konkursa. Na pitanje da li je "Tesla" sada napravila novi softver ili je prodala stari donirani program, iz "Telekoma" nisu odgovorili jasno, samo su naveli da je "za potrebe ovog projekta urađena nova implementacija rešenja".

Stara saradnja

Mladen Šarčević sa "Teslom" sarađivao je i pre dolaska na državnu funkciju. Vlasnik je nekoliko privatnih škola u Srbiji, koje najčešće pohađaju deca političara i diplomata, a među njima bio je i sin predsednika Srbije Aleksandra Vučića. Šarčevićeva škola "Ruđer Bošković" bila je prva škola u Srbiji koja je sarađivala sa Andrejom Bezjakom i njegovim kompanijama "Filex" i "Tesla", još 2014. godine. Ova škola uvela je "Teslin" program za učenje na tablet računarima. U to vreme Šarčević je sa Bezjakom javno promovisao kvalitet usluga elektronskog obrazovanja koje pruža "Tesla". Bezjakovi poslovi Andrej Bezjak ima tri kompanije u Zagrebu. Od 2010. suvlasnik je firme "Filex", koja se godinama bavila prodajom Apple proizvoda, a onda je 2014. napravila sistem za učenje na tablet računarima i uvela ga u nekoliko škola u Hrvatskoj. Program je nazvan "Tesla", a Bezjak je tada osnovao i firmu istog naziva.

"Ideja o stvaranju rešenja Tesla došla je spontano. U početku smo razmišljali o tome da napravimo neko rešenje koje će nam pomoći poboljšanje prodaje iPad tablet-računala u obrazovnim ustanovama, no nakon prvih razgovora s potencijalnim korisnicima shvatili da smo zagreblji jedan mnogo veći izazov" - rekao je tada Bezjak za hrvatski "Večernji list".

Treća Bezjakova firma zove se "Intendo Poslovna logika" i registrovana je za savetovanje u vezi sa poslovanjem. "Ja jesam davno sarađivao sa njim, jer su moji ljudi (u školama 'Ruđer Bošković') davno ušli u proces digitalizacije", kaže ministar Šarčević za KRIK.

"Bezjaka poznajem vrlo površno, jer i u mom privatnom sistemu imam menadžere, koji su tamo su radili taj posao. Projekat 'Tesla' na tablet računarima je u mojoj kompaniji odavno prevaziđen, mi smo otišli mnogo dalje u nove platforme za učenje."

Kada je nakon toga kao ministar sklopio ugovor o pilot projektu sa Bezjakom i njegovom firmom "Tesla", Šarčević nije obavestio Agenciju za borbu protiv korupcije da kroz ministarstva ponovo sarađuje sa svojim bivšim poslovnim partnerom. Agencija bi trebalo da proceni da li postoji potencijalni sukob interesa."Ne znam zašto bih ja prijavio nešto što smo dobili kao donaciju, a donator ('Samsung') je doveo svog izvođača radova. To je samo koincidencija, (...) a mi nismo imali ovde koga da nam ponudi to da radi", rekao je Šarčević za KRIK."

Najveći problem tokom celog procesa uvođenja elektronskih dnevnika je što očigledno nema konkurencije i postupci ministarstva su direktno doveli do toga. Ministar Šarčević je potpisao sve ugovore o ovim projektima sa firmom 'Tesla', a pošto je ranije privatno sarađivao sa njom to može da vodi do sumnje u potencijani sukob interesa, što bi Agencija svakako morala da proveriti", kaže za KRIK pravnik Rade Đurić.

Pilot projekat bez zakonskog osnova

Još jedan problem koji je sa sobom donelo uvođenje elektronskih dnevnika je nezakonito korišćenje privatnih podataka o učenicima. Ministarstvo prosvete se pre početka projekta nije obratilo Povereniku za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti Rodoljubu Šabiću, pa je kancelarija Poverenika sama reagovala i pokrenula postupak nadzora da bi proverila kako će lični podaci biti upotrebljeni. Poverenik je otkrio da je obrada podataka o ličnosti u servisu "esDnevnik" zapravo nedozvoljena. Informacije su korišćene bez zakonskog ovlašćenja jer ministar nije doneo pravilnik koji precizno određuje sve o prikupljanju ličnih podataka. Zbog toga je krajem maja Poverenik izdao zvanično upozorenje Ministarstvu prosvete. Šarčević je zatim doneo Rešenje o obrazovanju radne grupe koja bi trebalo da do sredine avgusta napravi predlog potrebnog pravilnika. I nabavka novog softvera za elektronske dnevnike sprovedena je bez pravila o tome kako sakupljati lične podatke, a koje tek treba da propiše novi pravilnik ministarstva. Šarčević je rekao da se na tome dosta radilo, kao i da je nacrt pravilnika završen.

"Pravna služba ima svoj deo posla, ne kažem ni da sam ja srećan sa svim mojim saradnicima. Završen je pravilnik, definitivno je završen. Poslat mu je (Povereniku), vraćao je on, pa su ispravljali, znam da je rađeno na njemu dosta (...). Neka svi rade svoj posao, ja nemam ovde nikakav problem, sve je legalno rađeno", zaključio je ministar.

